

Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

Τόμ. 1, Αρ. 1 (2020)

10ο Πανελλήνιο συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

10^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

«ΠΡΟΤΥΠΑ ΣΧΟΛΕΙΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ ΣΤΟΝ
21^ο ΑΙΩΝΑ»

ΤΟΜΟΣ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ
19-21 Ιουνίου 2020

ISSN: 2529-1157

Διαχείριση σχολικής τάξης : Ένα καθημερινό πρόβλημα

Ιωάννης Κουμέντος

doi: [10.12681/edusc.3434](https://doi.org/10.12681/edusc.3434)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κουμέντος Ι. (2021). Διαχείριση σχολικής τάξης : Ένα καθημερινό πρόβλημα. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 1(1), 177-187. <https://doi.org/10.12681/edusc.3434>

Διαχείριση σχολικής τάξης : Ένα καθημερινό πρόβλημα

Γιάννης Ν. Κουμέντος

τ. Σχολικός Σύμβουλος

Περίληψη

Η διδασκαλία δεν μπορεί να αποδώσει, χωρίς τη διαχείριση της σχολικής τάξης. Η διαχείριση της σχολικής τάξης είναι ένα δύσκολο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί και ιδιαίτερα οι νέοι.

Η ορθή διαχείριση της σχολικής τάξης διαμορφώνει καλό κλίμα, μεγιστοποιεί το διδακτικό χρόνο, εξασφαλίζει τη συμμετοχή των μαθητών στη διδασκαλία, δημιουργεί θετικό μαθησιακό περιβάλλον, προλαμβάνει τις ανεπιθύμητες συμπεριφορές και αντιμετωπίζει συγκρουσιακές καταστάσεις.

Ιδιαίτερη βαρύτητα προσλαμβάνει η διαχείριση της σχολικής τάξης, όταν υπάρχουν μαθητές με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, οι οποίοι και πρέπει να ενταχθούν ομαλά στην τάξη και το σχολείο και να εφαρμοσθούν διαφοροποιημένες διδακτικές παρεμβάσεις.

Για την επιτυχημένη διαχείριση της τάξης χρειάζονται συνέργειες της σχολικής κοινότητας και εντός της τάξης δημιουργία πλαισίου πρόληψης και σωστής διδακτικής παρέμβασης.

Λέξεις κλειδιά

σχολική τάξη, διαχείριση, σχολικό κλίμα, συγκρούσεις, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, συνέργειες.

Abstract

Teaching can not perform without the management of the classroom. Classroom management is a difficult problem faced by teachers and especially young people.

Proper management of the classroom creates a good atmosphere, maximizes teaching time, ensures student participation in teaching, creates a positive learning environment, prevents unwanted behaviors and deals with conflict situations. Particular importance is given to the management of the classroom, when there are students with special characteristics, who must integrate smoothly into the classroom and the school and apply differentiated teaching interventions.

Successful classroom management requires synergies of the school community and within the classroom the creation of a prevention framework and proper teaching intervention.

Keywords

classroom, management, school climate, conflicts, special features, synergies.

Εισαγωγή

Οι εξελίξεις στη σύγχρονη παιδαγωγική και διδακτική επιστήμη, οι νέες τεχνολογίες και οι αλλαγές στις κοινωνικές συμπεριφορές καθορίζουν τη λειτουργία των σχολικών μονάδων και την τάξη.

Το σχολείο οφείλει να αναπτύσσει στο σημερινό μαθητή και αυριανό πολίτη την κριτική σκέψη και ικανότητα και να επεξεργάζεται της πληροφορίες ώστε να οδηγείται στη γνώση. Η οικοδόμηση των γνώσεων ,η ανάπτυξη δεξιοτήτων ,η διαμόρφωση θετικών αξιών αποτελούν το παιδαγωγικό πλαίσιο που έχουν υιοθετήσει τα εκπαιδευτικά συστήματα τις τελευταίες δεκαετίες.

Στις περισσότερο ανεπτυγμένες χώρες τα εκπαιδευτικά συστήματα εκσυγχρονίζονται στηριζόμενα σε πολιτικές που επιτρέπουν τη δημιουργία ευέλικτων εκπαιδευτικών δομών ικανών να επιδέχονται συνεχείς προσαρμογές και αλλαγές καθώς και την εγκαθίδρυση μηχανισμών και διαδικασιών συνεχούς ελέγχου και διασφάλισης της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Ο τρόπος οργάνωσης και το περιεχόμενο ενός εκπαιδευτικού συστήματος προσδιορίζεται από ένα συγκεκριμένο αξιακό και φιλοσοφικό υπόβαθρο και από μία συγκεκριμένη παιδαγωγική –εκπαιδευτική ιδεολογία. Κατά τη διάρκεια των χρόνων έχουν διαφοροποιηθεί οι φιλοσοφικές, παιδαγωγικές και διδακτικές προσεγγίσεις και πρακτικές.

Σύμφωνα με τις επικρατούσες επιστημονικές απόψεις, η αποτελεσματικότητα της μάθησης και της επικοινωνίας επηρεάζεται από γνωστικούς, ψυχολογικούς, συναισθηματικούς, κοινωνικούς, περιβαλλοντικούς και φυσικούς παράγοντες

Ο χώρος ,ο χρόνος και ο ρόλος του σχολείου αποτελούν τα τρία δομικά στοιχεία της ύπαρξης του ταυτόχρονα με το περιεχόμενο της λειτουργίας του ,δηλαδή την παροχή γνώσεων, την ανάπτυξη δεξιοτήτων, τη διαμόρφωση στάσεων και αξιών. Σε όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα λαμβάνονται υπόψη αυτά τα στοιχεία ,τα οποία καθορίζουν και την καθημερινότητα της λειτουργίας των σχολικών μονάδων.

Προκειμένου λοιπόν η εκπαίδευση να συμβαδίζει με τις ανάγκες της εποχής πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα εκάστοτε νέα δεδομένα και να δημιουργείται ένα κατάλληλο μαθησιακό, παιδαγωγικό περιβάλλον το οποίο ταυτόχρονα να είναι ελκυστικό, ώστε να επιτυγχάνεται ευχάριστα η διαπαιδαγώγηση των παιδιών.

Σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης χρειάζεται να εισαχθεί η καθολική εφαρμογή των σύγχρονων διδακτικών προσεγγίσεων, των συμμετοχικών και βιωματικών μεθόδων, οι οποίες αναπτύσσουν κίνητρα για μάθηση και συμβάλουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, θετικών στάσεων και συμπεριφοράς, απαραίτητων για την ολοκληρωμένη ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των εκπαιδευόμενων μαθητών. Σημαντική παράμετρο για την καθημερινή δημιουργική και αποτελεσματική διδασκαλία και μάθηση είναι η δημιουργία θετικού κλίματος στην τάξη.

Κοινωνικό και σχολικό περιβάλλον : τα νέα δεδομένα της εποχής

Για την επιτυχία των καινοτομιών ,των αλλαγών ,των μεταρρυθμίσεων στην εκπαίδευση απαραίτητη είναι η συμμετοχή των εκπαιδευτικών.

Οι αλλαγές στα προγράμματα σπουδών και στις διδακτικές πρακτικές που τα συνοδεύουν, συνδέονται άρρηκτα με την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που καλούνται να τα εφαρμόσουν, αλλά και με τις κατάλληλες προσαρμογές των εκπαιδευτικών υλικών και μέσων. Η αποτελεσματική επιμόρφωση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις συνθήκες της σχολικής καθημερινότητας και να θέτει τις βάσεις για τον μετασχηματισμό της.

Καθοριστική παράμετρος της εκπαίδευσης είναι διαμόρφωση κοινωνικής ευθύνης και η αποδοχή κανονιστικού πλαισίου για την εκπαιδευτική κοινότητα.

Η αμφισβήτηση και η αποδόμηση του ρόλου της σχολικής μονάδας ,των εκπαιδευτικών, των στελεχών εκπαίδευσης και των κανόνων λειτουργίας της ενισχύει την αξιακή υποβάθμιση της στη συνείδηση της κοινωνίας.

«Η κανονιστική λειτουργία της εκπαίδευσης και ο συναφής ρόλος που καλείται να διαδραματίσει ο εκπαιδευτικός συνδέονται ασφαλώς με την ύπαρξη ενός συγκεκριμένου κοινωνικού κανονιστικού πλαισίου με σαφές περιεχόμενο και ιεραρχήσεις, το οποίο θα αφήνει παράλληλα περιθώρια ερμηνείας και προσαρμογής και το οποίο θα είναι γενικά αποδεκτό, στις βασικές τουλάχιστον αρχές του, από τους παροχείς και τους αποδέκτες του μορφωτικού αγαθού».(Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008)

Χωρίς την κοινωνικοποιητική διαπαιδαγώγηση, χωρίς το κανονιστικό πλαίσιο δεν μπορεί να υπάρξει κοινωνική επανα-πλαισίωση και αλλαγή της αξιακής ιεράρχησης του ρόλου του σχολείου σε ένα κόσμο που μεταβάλλεται και διεθνοποιείται ταχύτατα. Ο Ματθαίου Δ. (2011) υποστηρίζει ότι η εκπαίδευση έχει προ πολλού μαζικοποιηθεί και οι σημερινοί μαθητές έχουν διαφορετικά μεταξύ τους ενδιαφέροντα, εμπειρίες, γνωστική υποδομή, φιλοδοξίες, απαιτήσεις και κυρίως αξιακές αναφορές και σταθερές, ότι το σχολείο έχει χάσει το μονοπώλιο στη μορφωτική επίδραση και στη γνώση, με το διαδίκτυο να το ανταγωνίζεται αποτελεσματικά. Επισημαίνει ότι το σχολείο δεν μπορεί πια να διαβεβαιώσει κανέναν για τις προοπτικές κοινωνικής ανόδου και οικονομικής προκοπής που διασφάλιζε κάποτε στους μαθητές του.

Η σημερινή κοινωνικο-οικονομική πραγματικότητα απαιτεί μια διαφοροποίηση της δομής και της λειτουργίας του σχολείου. Οι μαθητές προσέρχονται στο σχολικό σύστημα έχοντα αποκτήσει από την οικογένεια και το κοινωνικό τους περιβάλλον ένα ευρύ φάσμα γνώσεων και ικανοτήτων που καθιστούν αναγκαία την αλλαγή του τρόπου οργάνωσης της διδασκαλίας και μάθησης στα σχολεία. Κουμέντος(2015)

«Κατά ένα παράδοξο τρόπο, στην κοινωνία της πληροφορίας και της μάθησης το κύρος του εκπαιδευτικού δεν είναι πια δεδομένο. Ο ρόλος του ως φορέα ενός σώματος έγκυρων γνώσεων, καθορισμένων από το αναλυτικό πρόγραμμα, που τις αναμεταδίδει σε συγκεκριμένο χώρο (το σχολείο) και χρόνο (σχολικό ωράριο) και σε συγκεκριμένη ομάδα παιδιών, χρησιμοποιώντας κοινωνικά αποδεκτές και επιστημονικά κατάλληλες

παιδαγωγικές και επιστημονικές μεθόδους, φαίνεται να μην ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες»(Βεργίδης& Βαϊκούση, 2003, σελ. 18).

Η διαχείριση της σχολικής καθημερινότητας είναι πολύπλοκη και απαιτητική. Η εκπαίδευση καλείται να ανταποκριθεί στις σύγχρονες προκλήσεις μετασχηματίζοντας το ρόλο του εκπαιδευτικού: «Οι νέες προσδοκίες και οι απαιτήσεις που αντιμετωπίζουν στις μέρες μας οι εκπαιδευτικοί σημαίνουν ότι τώρα βρίσκονται στο επίκεντρο της συζήτησης για την εκπαιδευτική πολιτική... Οι εκπαιδευτικοί είναι οι παράγοντες-κλειδί σε όποιες στρατηγικές στοχεύουν στην ενίσχυση της κοινωνίας και της οικονομίας» (Eurýdice, 2004, ρ. IV).

Η εξέλιξη των νέων τεχνολογιών που επηρεάζει την καθημερινότητα των πολιτών με τη χρήση τους, τα νέα παραγωγικά δεδομένα που διαμορφώνονται παγκοσμίως, η κοινωνική κρίση στις δυτικότερες κοινωνίες- που επιθυμούν να διατηρήσουν την ευημερία τους- , επηρεάζουν τους κοινωνικούς θεσμούς και αυξάνουν την αμφισβήτηση τους, που μεταξύ αυτών περιλαμβάνει και τα εκπαιδευτικά συστήματα.

Τα εκπαιδευτικά συστήματα και ο ρόλος του σχολείου αμφισβητείται και ως προς την παροχή πληροφοριών και τη μετατροπή τους σε γνώσεις ,αλλά και ως προς την ικανότητα του για τη διαμόρφωση αξιών ,στάσεων και συμπεριφορών.

Ο επανακαθορισμός του ρόλου του σχολείου μπορεί να βοηθηθεί από τις εξελίξεις και τα νέα συμπεράσματα των ψυχοπαιδαγωγικών επιστημών καθώς και τη εισαγωγή διδακτικών καινοτομιών.

Η διαμόρφωση του νέου πλαισίου που χρησιμοποιεί τα τεχνολογικά και κοινωνικά δεδομένα της εποχής και παρεμβαίνει χρησιμοποιώντας συμμετοχικές , ανακαλυπτικές, βιωματικές διδακτικές μεθοδολογίες για να προκαλέσουν το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή των μαθητών, αποτελούν τη σύγχρονη μαθησιακή προσέγγιση.

Επανέρχεται, κατά κάποιο τρόπο ή ξανά γίνεται ισχυρά επίκαιρη η θεώρηση της διδακτικής και μαθησιακής ευελιξίας, όπως τη διατύπωσε δεκαετίες πριν η M.Montessori «αν ένα παιδί δεν μπορεί να μάθει με τον τρόπο που το διδάσκουμε, πρέπει να το διδάξουμε με τον τρόπο που μαθαίνει». Πρέπει λοιπόν η διδασκαλία να είναι πολύτροπη και αν απευθύνεται σε όλους τους μαθητές με τα διαφορετικά μαθησιακά δυναμικά που έχουν.

Όμως καθοριστικό παράγοντας για να εφαρμοσθούν οι νέες διδακτικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις είναι ο επανακαθορισμός του λειτουργικού πλαισίου της σχολικής κοινότητας και της τάξης. Η επαναπλαισίωση των μαθητών στο σχολικό περιβάλλον και στην τάξη αποτελεί τη βασική προϋπόθεση για τη λειτουργία της και την ένταξη του κάθε μαθητή σε αυτήν.

Η απόρριψη του εγωκεντρισμού και του προσωπικού εγωισμού κάθε παιδιού, που «βγαίνει» από το στενό οικογενειακό του περιβάλλον ,η αποδοχή του άλλου και των δικαιωμάτων του καθώς και η αποδοχή συλλογικών κανόνων, που διευκολύνουν τη καθημερινότητα της τάξης ,του διαλείμματος και της σχολική μονάδας, είναι βασική προϋπόθεση για το μετασχηματισμό του «εγώ» στο «εμείς».

Η δημιουργία της αίσθησης του «ανήκειν» σε ομάδα ,σε συλλογικότητα δημιουργεί συναισθήματα ασφάλειας και σταθερότητας στους μικρούς και μεγάλους μαθητές.

Για το λόγο αυτό η δημιουργία θετικού κλίματος σε κάθε τάξη ,αποτελεί την αναγκαία και ικανή συνθήκη για τη μαθησιακή εξέλιξη των μαθητών.

Οι ερευνητές Wang, Heartel &Walberg (1993) ,ύστερα από συγκριτική μελέτη με θέμα τη σημαντικότητα των παραγόντων που επηρεάζουν τη διδασκαλία και τη μάθηση των μαθητών, κατέληξαν στο συμπέρασμα ,ότι **η διαχείριση της σχολικής τάξης είναι ο σημαντικότερος παράγοντας.**

Η δεξιότητα διαχείρισης σχολικής τάξης μεγιστοποιεί το διδακτικό χρόνο, εξασφαλίζει τη συμμετοχή των μαθητών στη λήψη και κατανομή αποφάσεων κατά τη διδασκαλία ,δημιουργεί μαθησιακό περιβάλλον αναζήτησης γνώσεων, προλαβαίνει ,αλλά και αντιμετωπίζει ανεπιθύμητες συμπεριφορές των μαθητών, βοηθώντας αυτούς να χειριστούν τον εαυτό τους.(Γ.Σαλβαράς)

Συμπτωματολογία προβλημάτων εντός τάξης και η αντιμετώπιση τους

Ο εκπαιδευτικός στην τάξη που διδάσκει θα πρέπει να προσδιορίσει το πλαίσιο, τους κανόνες λειτουργίας της «υπογράφοντας» ένα συμβόλαιο με τους μαθητές του.

Παράλληλα θα πρέπει να έχει «χαρτογραφήσει» τις συμπεριφορές των μαθητών και να έχει διερευνήσει τις αιτίες προέλευσης τους.

Χαρακτηριστικές αντιδράσεις-συμπεριφορές μαθητών που μπορεί να παρατηρήσει είναι οι ακόλουθες:

Οι μαθητές να μιλούν, δεν προσέχουν, δεν ολοκληρώνουν τις εργασίες τους, ξεχνούν βιβλία, κουβεντιάζουν, θορυβούν, πειράζουν άλλους ,διακόπτουν, φεύγουν από τη θέση τους, μαλώνουν ,ψεύδονται ,κλέβουν, κλπ

Οι αιτιολογίες των προβλημάτων μπορεί να είναι πολλές ,όπως:

-Πλήξη από τη διδασκαλία, όταν η διδασκαλία δεν ενεργοποιεί την προσοχή των μαθητών

-Δυσκολίες στη διδασκαλία των μαθητών, όταν δεν στήνονται έγκαιρα «σκαλωσιές» υποστήριξης

-Χαμηλό επίπεδο κοινωνικοποίησης, το ποιο οφείλεται στην αναπτυξιακή αδυναμία των μαθητών να οργανώσουν και να εκφράσουν αποτελεσματικά τη συμπεριφορά τους

-Μη ικανοποίηση αναγκών τους. Οι κακές συμπεριφορές είναι αποτέλεσμα λαθεμένων εκτιμήσεων τους για το ποια συμπεριφορά κάθε φορά είναι κατάλληλη για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. (ανάγκη αναζήτησης προσοχής-ανάγκη αναζήτησης δύναμης, ανάγκη επιθυμίας εκδίκησης ανάγκη επίδειξης ανεπάρκειας-παραίτησης)

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να εφαρμόσει ένα πλαίσιο πρόληψης- παρέμβασης, όπως το Κανονιστικό πλαίσιο σχολικής μονάδας, το Συμβόλαιο λειτουργίας της τάξης, τη διαμόρφωση χώρου και τη χρήση χώρου της τάξης, τον ορισμό πλαισίου μάθησης με εμπλοκή των μαθητών, την αξιοποίηση διδακτικού χρόνου, την ανατροφοδότηση των μαθητών.

Η Θέσπιση κανόνων

Στη σχολική κοινότητα και στην τάξη θα πρέπει να υπάρχουν και να λειτουργούν κανονιστικά πλαίσια. Οι νέοι από τη μικρότερη μέχρι και την εφηβική τους ηλικία, θέλουν να γνωρίζουν ,τους κανόνες που διέπουν το κάθε πλαίσιο αναφοράς τους ,για να έχουν σταθερές και να αισθάνονται ασφαλείς. Η ανυπαρξία πλαισίου δημιουργεί σύγχυση και ανασφάλειες.

Οι μαθητές νιώθουν ασφάλεια μέσα σε μια οργανωμένη τάξη και ο εκπαιδευτικός πρέπει να φροντίσει για τη διάταξη θρανίων, την κατανομή θέσεων, τη γνώση κανόνων, το ανεκτό επίπεδο φασαρίας, την ώρα για τακτοποίηση κ.α.

Οι μαθητές χρειάζεται να γνωρίζουν ποιες είναι οι αναμενόμενες συμπεριφορές από αυτούς μέσα στην τάξη και στο σχολείο γενικότερα. Είναι καλό να εμπλακούν οι μαθητές στη δημιουργία των κανόνων έτσι ώστε να νιώθουν συνυπεύθυνοι για την τήρησή τους.

Η διατύπωση των κανόνων πρέπει να είναι απλή και σύντομη ώστε να την καταλαβαίνουν όλοι και να μπορούν να την απομνημονεύσουν όλοι.

Η ενδεδειγμένη συμπεριφορά πρέπει να διατυπωθεί με θετικό τρόπο διότι οι μαθητές ανταποκρίνονται περισσότερο σε μια θετικά διατυπωμένη συμπεριφορά.

Οι κανόνες και οι συνέπειες θα είναι αναρτημένοι στο τοίχο ή θα εμφανίζονται ξεκάθαρα στο εσωτερικό κανονισμό του σχολείου.

Παράλληλα θα πρέπει να προσδιορισθούν και οι λεγόμενοι προστατευτικοί παράγοντες, όπως:

Η δημιουργία δεκτικού, ενισχυτικού και «ισορροπημένου» κλίματος μέσα στη τάξη, η δημιουργία αισθήματος εμπιστοσύνης, η αναγνώριση της αξίας του κάθε παιδιού.

Η ενίσχυση των διαπροσωπικών σχέσεων και η παροχή ευκαιριών στα παιδιά ώστε να αναπτύξουν τις ικανότητές τους, και τη συμμετοχή τους για να μειώσουν τις αντικοινωνικές συμπεριφορές τους.

Η θεσμοθέτηση και η διδασκαλία σαφών κανόνων με σταθερή αναφορά στους κανόνες αυτούς είναι αναγκαία για την υπενθύμιση του πλαισίου λειτουργίας και την εφαρμογή του «συμβολαίου» της τάξης.

Ο αποφασιστικός έλεγχος της συμπεριφοράς των παιδιών – επιβολή ορίων και συνεπειών, βοηθάει το παιδί να αποκτήσει σταδιακά αυτοέλεγχο της συμπεριφοράς του.

Η επικοινωνίας μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικού θα πρέπει να διέπεται από σεβασμό και όχι από ταπείνωση, από θετική αναγνώριση παρά σωφρονιστική διάθεση.

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να χρησιμοποιεί τη συμμετοχική ,πολύτροπη μεθοδολογία διδασκαλίας για να περιορίσει την περιθωριοποίηση των μαθητών.

Στη σχολική ζωή και στην τάξη είναι βέβαιο ,πως θα δημιουργηθούν συγκρούσεις ,εντάσεις και προβλήματα συμπεριφοράς. Η διαχείριση τους είναι ανάλογη και με τη σοβαρότητα των περιστατικών. Μπορεί να υπάρξουν προβλήματα όπως:

-Συνηθισμένα. Οι ποιά συνηθισμένες τεχνικές διαχείρισης αυτών των προβλημάτων είναι της ελάχιστης παρέμβασης, οι μη λεκτικές παρεμβάσεις ,ο έπαινος, οι λεκτικές υπομνήσεις ,τα μηνύματα «εγώ» και η εφαρμογή συνεπειών.

-**Σοβαρά.** Χρησιμοποιούνται ως τιμωρίες η αποδοκιμασία, η απομάκρυνση, η επίπληξη.

-**Πολύ σοβαρά.** Χρησιμοποιούνται άμεσες ενέργειες(σταμάτημα επεισοδίου-προστασία θύματος –αναζήτηση βοήθειας) και μακροπρόθεσμες(κατανόηση της σοβαρότητας του περιστατικού-έλεγχος θυμού και εκνευρισμού-μεσολάβηση συνομιλήκων)

Το κλίμα της σχολικής τάξης και η διδασκαλία

Το Κλίμα σχολικής τάξης είναι καθοριστικός παράγοντας της εξέλιξης της διδασκαλίας και διαμορφώνεται από το ενδιαφέρον ή την απέχθεια που δείχνουν οι μαθητές για τα μαθήματα. Σημαντικό ρόλο σε αυτό διαδραματίζουν:

-τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού όπως, το ενδιαφέρον του εκπαιδευτικού, η σταθερότητα αποφάσεων, η παροχή προτύπων, η δικαιοσύνη, οι προσδοκίες.

-οι διαπροσωπικές σχέσεις που δημιουργούνται με την εφαρμογή τεχνικών διαχείρισης αποστολής μηνυμάτων (Δασκαλομαθητικές σχέσεις) και οι σχέσεις που δημιουργούνται με την αποδοχή από συνομιλήκους, την ομαδική εργασία, τη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, τη μεγιστοποίηση χρόνου για διδασκαλία (Διαμαθητικές σχέσεις).

Η διαχείριση της διδασκαλίας είναι μια σύνθετη δημιουργική διαδικασία, που έχει στόχους, τρόπους και διαδικασίες ανατροφοδότησης. Κατ' αρχάς πρέπει ο εκπαιδευτικός να κατέχει το μαθησιακό αντικείμενο που θα διδάξει, να προγραμματίσει μικρο και μακροχρονικά τη διδασκαλία του, να την αξιολογήσει, να αποτυπώσει το βαθμό προσέλευσης της προσοχής των μαθητών και να διαχειρισθεί τα προβλήματα συμπεριφοράς που θα προκύψουν κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

Ο χρονικός προγραμματισμός διδασκαλίας είναι καθοριστικός για την όλη μαθησιακή διαδικασία και τον «έλεγχο» του εκπαιδευτικού, ως προς του μαθησιακούς στόχους που πρέπει να κατακτήσει ο μαθητικός πληθυσμός μιας συγκεκριμένης τάξης. Καθοριστική παράμετρος τα ωρολόγια και αναλυτικά προγράμματα που θα λάβει υπόψη.

Διεξαγωγή διδασκαλίας γίνεται με βάση τα σχέδια διδασκαλίας και με όλες τις λειτουργίες της αξιολόγησης, όπως προκαταρκτική(τι ξέραμε;),διαμορφωτική (πως μάθαμε;),παιδευτική (τι λάθη κάναμε και πως τα διορθώσαμε;),αποδεικτική (πόσο καλά το μάθαμε;),διαγνωστική (τι δεν μάθαμε καλά;),προγνωστική (αυτό που μάθαμε που θα μας χρησιμεύσει;),μεταγνωστική (αναφορά σε όλες τις προηγούμενες λειτουργίες της αξιολόγησης),διατήρηση ροής-μεταβάσεις-κλείσιμο μαθήματος(ανασκόπηση-τι μάθαμε; πως το μάθαμε;).Όλες αυτές οι λειτουργίες της αξιολόγησης, που είναι αναπόσπαστο μέρος της διδασκαλίας, προσφέρουν στον εκπαιδευτικό πολύτιμο υλικό για τους μαθητές του, αλλά και οι μαθητές μαθαίνουν τρόπους διαχείρισης της μαθησιακής διαδικασίας.

Η ουσιαστική αξιολόγηση της διδασκαλίας, η οποία δεν γίνεται για τυπικούς λόγους, αλλά ούτε και από εξωτερικούς αξιολογητές, πραγματοποιείται καθημερινά από τον εκπαιδευτικό της τάξης ή του μαθήματος με στόχο:

-τη γνωστική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών

-την ποιότητα του αποτελέσματος (αναπαραγωγή, αναγνώριση-κατανόηση-ανάλυση, εφαρμογή-παραγωγή)

- την ικανοποίηση των αναγκών των μαθητών

Η προσέλευση, η ενεργοποίηση και διατήρηση της προσοχής των μαθητών επιτυγχάνεται με τη βοήθεια τεχνικών ,που χρησιμοποιεί ο εκπαιδευτικός.

Ο εκπαιδευτικός στην τάξη μπορεί να ακολουθήσει τα παρακάτω βήματα:

-Παρουσιάζουμε το τι θα μάθουμε και τονίζουμε τη σημαντικότητα της νέας μάθησης(μαθησιακός στόχος)

-Ενεργοποίηση της προσοχής με τη χρήση προβληματισμού της σκέψης όπως είναι η παρουσίαση πληροφοριών που ζητούν εξήγηση (Γιατί, πως, για ποιο σκοπό)

-Χρησιμοποίηση - ενεργοποίηση των αισθήσεων (προβολή διαφανειών, εικόνων ,VIDEO,Η/Υ ,διαδραστικό βιβλίο, κλπ)

-Χρήση τεχνικών αναπροβληματισμού, όπως η εισαγωγή ματασχηματισμών (πως αλλιώς)η αναζήτηση αντιφάσεων, η χρήση παραδειγμάτων κλπ.

Οι προαναφερόμενες τεχνικές υποβοηθούνται από τη γλώσσα του σώματος (κινήσεις, χειρονομίες, κούνημα κεφαλιού ,κλπ, τις λεκτικές παρεμβάσεις (μπορείτε..),την πολυαισθητηριακή προσέγγιση (βλέπω/διαβάζω-ακούω/μιλώ-φτιάχνω/υποδύομαι ρόλους), τις ανοιχτές ερωτήσεις (τι θα γινόταν αν..),την υπογράμμιση φράσεων στο κείμενο, τη χαρτογράφηση εννοιών (κατασκευή γνωστικών ,νοητικών χαρτών και κριτικής σκέψης), τον έλεγχο του ρυθμού του μαθήματος(ελάττωση για αύξηση επικοινωνίας),τις τμηματικές συνθέσεις για να σκεφθούν και να αναρωτηθούν για τη συνέχεια.

Συμπέρασμα

Σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, που αμφισβητείται το σχολείο ,που υπάρχουν πολλές πηγές πληροφόρησης και διαμόρφωσης συμπεριφορών, πολυποικιλία μαθησιακών δυναμικών των παιδιών και πολυπολιτισμικότητα, η διδασκαλία στην τάξη απαιτεί τη χρήση πολύτροπων ενεργητικών μεθόδων, ώστε να προκαλέσουν το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή των μαθητών. Σημαντική παράμετρος είναι η διαμόρφωση θετικού κλίματος στην τάξη.

Επομένως γονείς και μαθητές προσβλέπουν σ' ένα δάσκαλο ,ο οποίος θα έχει εκπαιδευτεί όχι μόνο στο μαθησιακό αντικείμενο που θα διδάσκει, αλλά στη διαχείριση της ψυχολογίας των μαθητών. Αυτό θα του δίνει τη δυνατότητα να διαμορφώνει το συλλογικό πλαίσιο της τάξης, να οριοθετεί συμπεριφορές, να εκτιμά τις ιδιαίτερες ανάγκες, ικανότητες, αδυναμίες ,δυσκολίες, κλίσεις και ενδιαφέροντα του κάθε παιδιού και να δίνει στο καθένα ευκαιρίες όχι μόνο για την πρόσβαση στις πληροφορίες, αλλά ευκαιρίες για την επιτυχή ολοκλήρωση της μαθησιακής διαδικασίας και την απόκτηση γνώσεων για το πώς θα μαθαίνει. Σε αυτό το πλαίσιο ,σε αυτό το κλίμα, σε αυτή τη διαδικασία ο μαθητής παρωθείται να μετασχηματίζει τις πληροφορίες σε γνώσεις, δηλαδή να ερευνά, να αναλύει, να συνθέτει ,να σκέφτεται, να καινοτομεί ,να δημιουργεί.

Μια τέτοιου είδους εκπαιδευτική πρακτική, όπου, το μαθησιακό έργο που συντελείται στη σχολική τάξη θα έχει ως «επίκεντρο το μαθητή» και όχι το μάθημα, συνιστά μια

«εσωτερική μεταρρύθμιση» στην ελληνική εκπαίδευση, υποστηρίζει ο ομότιμος καθηγητής κ. Πόρποδας.

«..χρειαζόμαστε ένα σχολείο που «ξεφεύγει από τις κακές πρακτικές» του σήμερα, δηλαδή που δεν θα λειτουργεί συγκεντρωτικά, που δεν θα υιοθετεί τη μονολιθικότητα, που δεν θα αντιμετωπίσει ενιαία και γραμμικά τις μαθησιακές ανάγκες και ιδιαιτερότητες των μαθητών, στη λογική του ομοιόμορφου κουρέματος του «γκαζόν». Χρειαζόμαστε ένα νέο, διαφορετικό σχολείο που θα σέβεται την διαφορετικότητα, που θα προσαρμόζεται στις ανάγκες των μαθητών, που θα δημιουργεί, που θα «αγαπά» τα παιδιά και που εκείνα θα το «αγαπούν». Ένα σχολείο «πολύχρωμο κήπο».(Γ.Κουμέντος)

Βεβαίως αυτό προϋποθέτει μια διαφορετική εκπαιδευτική πολιτική που θα απελευθερώνει τη διδασκαλία από την ύλη, θα παρέχει χρόνο στο εκπαιδευτικό για εμβάθυνση ,θα υποστηρίζει καθοδηγητικά και επιμορφωτικά τους εκπαιδευτικούς και θα στοχεύει στο μετασχηματισμό του σχολείου σε εργαστήριο υπεύθυνων, ελεύθερων, ορθολογικά σκεπτόμενων ,δημιουργικών και δημοκρατικών πολιτών.

Βιβλιογραφία

- Βεργίδης, Δ., & Βαϊκούση, Δ. (2003). *Η Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών, Πρόγραμμα Μελίνα-Εκπαίδευση και Πολιτισμός*. Αθήνα: Υ.Π.Ε.Π.Θ, ΥΠ.ΠΟ, Γ.Γ.Ε.Ε
- Eurydice, (2004). *The teaching profession in Europe: profile, trends and concerns. Keeping teaching attractive for the 21st century*. In *the Key topics in education in Europe*, volume 3 (pp. 1-99). Brussels στο [http:// europa.eu/](http://europa.eu/)
- Κουμέντος Ν. Ιωάννης (2017). Εκπαιδευτικές πολιτικές του «γκαζόν» ή του πολύχρωμου κήπου; Προϋποθέσεις για την εφαρμογή διαφοροποιημένων εκπαιδευτικών πολιτικών, για ένα δημιουργικό και ανοιχτό σχολείο, για μία κοινότητα μάθησης (4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΠΕΣΣ, Ιωάννινα)
- Κουμέντος Ν. Ι.(2015)*Προσδοκίες, Ανάγκες και Εμπόδια στην Επιμόρφωση και στην Επαγγελματική Ανάπτυξη των Εκπαιδευτικών ή το μετέωρο βήμα της επιμορφωτικής πολιτικής του «Νέου Σχολείου»*(4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΠΕΣΣ-Θεσσαλονίκη)
- Ματθαίου Δ. (2011).*Η βασική επαγγελματική κατάρτιση των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης-Κριτική και συγκριτική θεώρηση του ιδεολογικού και θεσμικού της χαρακτήρα*. Αθήνα, Διαδρομή
- Μακρή-Μπότσαρη,Ε.(2007).*Θέματα Διαχείρισης Προβλημάτων Σχολικής Τάξης*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο(2008).*Η ποιότητα στην εκπαίδευση: Έρευνα για την αξιολόγηση ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης*. Αθήνα, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Σαλβαράς, Γ. (2013). *Διδασκαλία παιδιών με ειδικές ανάγκες στο συνηθισμένο σχολείο*. Αθήνα: Γρηγόρη.

- Σαλβαράς, Γ. & Σαλβαρά, Μ., (2007). Μοντέλα και στρατηγικές διδασκαλίας. Αθήνα: Ατραπός
- https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/307498_dialogos-6-proypotheseis-gia-mia-apotelesmatiki-metarrythmisi-sti-dioikisi-tis